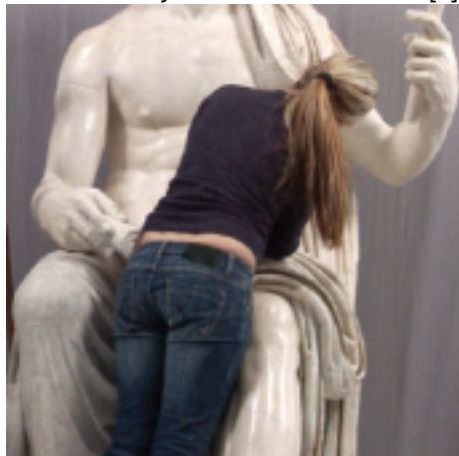

Nova política, vella cultura? Algunes propostes per obrir el debat cultural

Published by [Oriol Cendra Planas](#) [1] on 28/01/2016 - 13:20 | Last modification: 29/01/2016 - 09:51

L'agenda política i mediàtica marca molts dels debats, també en cultura. El preu a pagar és la focalització del debat en uns pocs titulars i la pèrdua de complexitat i textures. D'això va aquest article breu: d'apuntar elements per a altres (possibles) debats de fons a l'entorn de la cultura. Pensar la cultura com a activitat i recursos compartits, pensar en els equipaments culturals com a mediadors de projectes ciutadans, pensar en la ciutadania com a usuària activa i culta dels serveis culturals o demanar del mecenatge alguna cosa més que la simple captació de recursos econòmics.

Pren possessió un nou Conseller de Cultura i les velles estructures de poder marquen terreny i dirigeixen i orienten el debat públic sobre cultura. Ho conec bé perquè he tingut la sort i el privilegi de viure-ho al costat dels consellers Guitart, Pujals, Vilajoana, Mieras i Tresserras. Per això, em sembla important la necessitat d'obrir debats de llarg recorregut a l'entorn de la cultura que vagin més enllà d'agendes i interessos de curta volada. Aquesta és només una proposta.

1.

L'activitat cultural: més enllà d'empreses i associacions. La cultura no és una qüestió de *status quo*. Un dels reptes del moment és el de **definir un nou marc jurídic d'aquelles activitats culturals i associatives que són serveis d'interès general no econòmic**. Parlem, doncs, de diferenciar, més enllà de la personalitat jurídica dels agents que hi intervenen, la cultura entesa com a activitat lucrativa d'aquella altra cultura que es mou en els paràmetres de l'activitat no lucrativa i es vincula a propostes de gestió comunitària, d'intercanvi no mercantil o d'acte econòmic solidari propis de l'economia social. L'informe Yves BLEIN (encarregat per l'Estat francès el 2014) marca un possible camí a seguir i l'objectiu no és altre que establir, arribat el cas, reglamentacions sectorials específiques (fiscalitat, laboral, règim de propietat intel·lectual i altres) que facin possible exercir l'activitat cultural més enllà de l'entreteniment i el consum.

2.

Els equipaments culturals: més enllà dels usuaris. 387 biblioteques, 328 arxius, 94 museus, més de 350 equipaments escènico-musicals i de 200 espais d'art configuren la xarxa d'equipaments públics de Catalunya. No hi compto els equipaments associatius, de marcada vocació pública (més de 450 ateneus, 260 centres d'estudi sense oblidar, per exemple, les escoles de música vinculades a les societats musicals amb forta presència a les Terres de l'Ebre). Quan des de l'administració expliquem la funció social d'aquells equipaments públics ho fem comptant el nombre de visitants o usuaris que accedeixen al «producte» que s'hi ofereix i elabora. Potser cal començar a replantejar alguna de les missions dels equipaments culturals per tal que deixin de ser només espais als quals s'hi accedeix com a «usuari» i posin els seus equips de gestió i el coneixement especialitzat que atresoren a disposició d'aquells projectes i necessitats concretes d'investigació o de creació que sorgeixen de la ciutadania.

1.
Es tracta, d'una banda, de propiciar la **funció medidora d'aquests equipaments**. El model està inventat: escoltar persones (ja siguin ciutadans, clients, investigadors, creadors, usuaris, espectadors...) per obrir espais de participació i implicació. L'exemple de **Joan MORROS** i l'equip del Kursaal em sembla evident des del moment en què proposen com a mecanisme de treball que la ciutadania participi en la presa de decisions que afecten els horaris, preus, continguts i difusió del teatre.
2.
Altrament, es tracta de **reconèixer la dimensió pública dels equipaments, més enllà de la seva titularitat**. Parlo, per exemple, de conferir validesa i reconeixement públic al **model ateneístic** en l'autogestió d'equipaments. Un model que al «client» que «consumeix» els serveis que li ofereix el centre cívic hi oposa el compromís de la «persona associada» que duu a terme un «treball col·lectiu i voluntari» que es caracteritza per la participació i l'absència d'afany de lucre, pel foment d'espais de convivència i per la llibertat en la presa de decisions.
3.
Espectadors emancipats: més enllà dels públics. La confrontació entre alta i baixa cultura implica un sistema de pensament que polaritza, divideix i aïlla disciplines. Aquesta divisió determinarà dos models dominants en les institucions contemporànies, amb rols contraposats però fills de la mateixa ideologia: la institució que preserva, atesora i en la qual es localitza la nostàlgia i, a l'altra banda, la institució ofensiva que «capta» públics al «carrer» a través d'activitats paral·leles. Ambdues institucions apliquen aquell pensament polaritzador que en aquest cas divideix entre espectadors que saben i espectadors que no saben. Em sembla que ha arribat l'hora que les noves polítiques públiques en matèria de cultura es conformin a l'entorn d'un nou paradigma de ciutadania culta i, en qualsevol cas, responsable de les seves decisions (també en matèria de cultura). És el moment que aquell «espectador emancipat» de qui parla **RANCIÈRE** deixi d'estar a la perifèria i esdevingui un agent actiu amb tot el seu bagatge i coneixements, que ni és ni alt ni baix, ni central ni perifèric. Aquest nou paradigma cultural s'ha de conformar en espais de coneixement que no distingeixin entre passiu/actiu, espontani/reflexiu, saber/no saber, productor/consumidor.
4.
Mecenatge: més enllà de la captació de recursos. Al mateix temps (i amb la mateixa determinació) que convé incentivar el mecenatge és necessari un debat per definir escenaris compartits entre finançament públic i privat. És evident que el mecenatge no ha de substituir el finançament públic de la cultura però tampoc no ha de modular l'agenda pública de les polítiques culturals. Tres reflexions:
 1.
El patrocini no és sempre la solució. **A vegades, fins i tot, esdevé l'eina per a l'apropriació i privatització de les polítiques culturals**. D'aquesta dimensió ideològica del mecenatge en parla amb claredat **Pere CAMPS** entrevistat a El Crític quan posa de relleu que són raons ideològiques les que menen a empreses com Abertis, la Caixa, Telefónica, Repsol... a patrocinar festivals com els de Peralada o Cap Roig però no el BarnaSants.
 2.
Cal introduir el **micromecenatge** en aquest debat i valorar-ne el seu potencial com a «eina de ciutadania» necessària per a l'equilibri entre administració pública, ciutadania i agents culturals.
5.
Més pressupost per a cultura? Més enllà de les precarietats. El genèric i recurrent «més diners per a la cultura» és excessivament equívoc i poc sostenible: **l'exigència de majors inversions públiques en matèria de cultura ha de ser posterior a l'establiment de prioritats programàtiques i compatible amb l'exigència d'un finançament responsable** que no pot desvincular-se de la transparència i gestió participativa del diner públic ni tampoc de l'exigència ètica en sentit ampli, tant pel que fa a les condicions laborals dels agents implicats com a la generació de dèficit públic o el respecte dels ecosistemes culturals, geogràfics i ambientals on es destinen les inversions. Il·lustro amb tres notes un debat en el qual convindria entrar amb molta major profunditat:
 - 1.

És ètic que la direcció artística del Liceu assumeixi el projecte d'insat·lació artística a la façana del teatre amb un cost de 900.000 euros, que es finançarà amb micromecenatge privat, mentre manté la subcontractació i externalització de part del seu personal? Convé recordar que la contractació en precari ha motivat la recent vaga d'acomodadors incomodats al Liceu i L'Auditori?

2.

Aprofundint en el punt anterior, considero que la cultura no hauria de concebre's depurada de tot allò «subaltern» que la conforma. O, per dir-ho d'altra manera, les condicions de producció dels béns culturals també ha de formar part del debat sobre cultura. D'ací la fotografia que il·lustra l'article, una imatge de la creació Dependència mútua (2010) d'Eulàlia Valldosera (Extreta d'Errata. Revista de artes visuales). Cultura no pot «depurar-se» i presentar-se separada de les condicions amb què ha estat produïda, ni de les persones que l'han fabricada i li han atorgat la qualificació de "cultura". Per a reflexionar-hi, **Maria SOLER** i **Víctor YUSTRES** presentaven a La Directa l'article «Precarietat cultural adjudicada».

3.

«Dubto que més recursos públics dedicats a la cultura contribueixin a crear ciutadans més cultes; qualsevol millora serà tan sols incremental i en els marges d'un sistema força saturat. El problema el tenim a l'educació» (Manllevat de **Bernat RUIZ DOMÈNECH**, 2015: «La cultura no necessita més diner públic», Núvol. El digital de cultura)

6.

Cultura: més enllà de les èlits i dels industrials. **Lluís CALVO** ens recordava fa pocs dies que sovint els discursos elitistes volen «fer-nos emmudir i assajar la reverència» i que a vegades els espectacles industrials pretenen «divertir-nos, distrure'ns d'allò important, massificar els nostres gustos, les nostres conviccions i els nostres horitzons. Fer negoci. Comptar». No és així sempre, afegia el poeta. (Lluís CALVO, 2016: «Sou tan cecs que ho teniu clar», Núvol. El digital de cultura)

Acabo: si la cultura és vida hem de desarticular tots aquells artificis que l'allunyen de la quotidianitat. Segueixo amb **Lluís CALVO**, que ho expressa millor: és necessari «no pensar que hi ha alguna cosa *cultural* situada més enllà de la vida quotidiana, del quefer diari, de la inspiració divina i dels trànsits del fangar». D'això tracten, precisament, aquestes anotacions.

Referències

BLASCO, Jorge: «Dependencia mutua: "Las fronteras han sido mi territorio de trabajo"», entrevista a Eulàlia VALLDOSERA, ERRATA. Revista de artes visuales <<http://revistaerrata.com/ediciones/errata-5-fronteras-migraciones-y-desplazamientos/dependencia-mutua-las-fronteras-han-sido-mi-territorio-de-trabajo>>

CALVO, Lluís (2016): «Sou tan cecs que ho teniu clar», Núvol. El digital de cultura <<http://www.nuvol.com/opinio/sou-tan-cecs-que-ho-teniu-clar>>

PALÀ, Roger i PICAZO, Sergi (2015): «Alguns tapen les vergonyes socials amb la senyera, i hi ha qui tapa les vergonyes nacionals amb la bandera roja», entrevista a Pere Camps; El Crític. Periodisme d'investigació, 9/07/2015 <<http://www.elcritic.cat/entrevistes/pere-camps-alguns-tapen-les-vergonyes-socials-amb-la-senyera-i-hi-ha-qui-tapa-les-vergonyes-nacionals-amb-la-bandera-roja-4800>>

RUIZ DOMÈNECH, Bernat (2015): «La cultura no necessita més diner públic», Núvol. El digital de cultura <<http://www.nuvol.com/opinio/la-cultura-no-necessita-mes-diner-public>>

SOLER, Maria i YUSTRES, Víctor: «Precarietat cultural adjudicada», La Directa <<https://directa.cat/precarietat-cultural-adjudicada>>

Tags: béns culturals

Tags: governança

Tags: polítiques públiques

Tags: equipaments culturals

- [2]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2016/01/28/nova-politica-vella-cultura-algunes-propostes-per-obrir-debat-cultural>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/cendrapo>

[2] <https://interaccio.diba.cat/node/6403>